

kada nije očekivao i na način koji ga je potpuno porazio. Tako je postignuta najveća prednost - potpuno iznenađenje. Neprijatelj nije znao šta da radi i kako da postupi.

Pobeda kod Šušnjara bila je dotad najveća vojna pobeda 12. brigade i slavonskih partizana.

U predahu

Sve prolazi, pa i ofanziva. Prošla je i zima. Sa planina vetar donosi miris snega i šumske truleži, ali po drveću se već nazire zelenilo i oseća bujanje prirode. Brigada je razmeštena u selima Miočinović, Mrkoplje, Bučje. Napregnutost popušta, borci se smiruju i polako opuštaju, a jedinice dobijaju uobičajeni vojnički izgled. Kazani su puni gustog pasulja sa govedinom. Duvana ima u izobilju. Svako je mogao da bira cokule po meri, a uniformu prema svome stasu. Podeljeni su novo oružje i municija, pa je Brigada bila kompletno borbeno opremljena i ojačana za dalja dejstva na neprijatelja.

Borci bi želeli da je predah posle ofanzive što ugodniji i bezbrižniji, ali rukovodstva i štabovi, i po vojnoj i po političkoj liniji, danonoćno i neumorno šalju instrukcije, zadatke i naređenja. Ofanziva je pokazala sjajne osobine komandovanja i borbenosti, ali otkrila i dosta slabosti, od najosnovnijih borbenih radnji i rukovanja oružjem do taktičkih postupaka. Sada je to valjalo otkloniti kroz obuku.

Na proplancima i livadama oko sela već od jutra se egzerciralo, puzalo i pretrčavalo. Kopani su rovovi, maskiralo se, sklapalo i rasklapalo oružje. U štabovima bataljona komandiri četa i bataljona

učili su o izviđanju, proceni situacije i pisanju borbene zapovesti i izveštaje, uz analize proteklih borbi.

Pokretačka snaga političkog rada u Brigadi, pored komesara, jeste načelnik Agitpropa Brigade Feđa Milić, španski borac, prekaljeni i umešni agitator. Organizovao je nabavku, umnožavanje brošura, pisanje i izdavanje zidnih i džepnih novina od Brigade do čete, održavanje časova političke nastave, političkih kurseva, organizovao je kulturno-prosvetni rad, tečajeve za nepismene, drugarske večeri po selima, zborove i mitinge s narodom. U Brigadi su održavani partijski i skojevski sastanci na kojima se zahtevalo da komunisti i sada, kao i u borbi, prednjače u disciplini, učenju, zalaganju i da budu primer u svemu. Na tim je sastancima, a povod za to bila je jedna pritužba sa terena, raspravljano i o odnosu partizana prema narodu.

e Na sednici Kotarskog Narodnooslobodilačkog odbora Pakrac predsednici opština doneli su izjavu naroda o lošim postupcima partizana prilikom prolaza kroz pojedina sela, o primerima samovolje pojedinaca. Tako je u izjavi rečeno da su u Gornjem Čagliću borci 2. bataljona 12. brigade uzimali hranu i rakiju od seljaka bez pit
Brusniku su uzeli šest prasića i raskalašno ih pekli
u selu. Narod, koji je inače gladan, gledao je kako

se baca parčad pečene prasetine. U selu Popovcima je ekonom 2. čete 3. bataljona 12. brigade pronašao bunker sa skrivenom hranom, uzeo rakiju i pio sa još nekolicinom partizana. Plahte koje je narod dao borcima za maskiranje nisu vraćene, već su bacane i po blatu, što je ogolele ljude teško pogadalo. Borce koje zbog bolesti ostavljaju po selima trebalo bi da obilaze bolničari i njihovi drugovi i rukovodioci, što

se ne čini, pa se po narodu priča: dobar je dok je zdrav, a kad oboli ili bude ranjen, više ne mare za njega. Predsednik NOO Popovci žali se da se u njegovom selu nalazi neki drug major, čije ime ne znaju, a seljaci moraju da ga dvore i ugađaju njemu i njegovoj porodici. Majorov sin Miško, čije je partizansko ime Finac, bahato i s pištoljem je pretio i predsedniku Odbora da moraju da mu donesu najbolju hranu i piće. Narodna vlast moli partizanski štab da spreči takve pojave radi časti i ugleda narodne vojske.

Štab Brigade je, zajedno sa brigadnim komiteom, razmatrao ovu, a i neke druge pritužbe, pa i međuljudske odnose u Brigadi. U štabu 2. bataljona su, na primer, bili nezdravi odnosi između komandanta Šaule i zamenika komesara Jote, zbog čega su Antolović i Grbić tražili od štaba Divizije da se ta dvojica smene, a na njihova mesta postave Borisav Mijoljević Šubara i Duš

*

Streljanja partizana zbog prestupa nisu bila retka, ali redovno su ostavljala težak i mučan utisak u jedinicama. Starijim borcima je još ostalo u neprijatnom sećanju da je dva dana posle borbe u Gradištu pročitana presuda ratnog suda pri štabu Brigade o streljanju Milenka Milanovića, zamenika intendant brigade predratnog člana KPJ, zbog navodnog neizvršenja naređenja i klevete, streljanja borca Đure Đurića, zbog toga što je prilikom povlačenja zakopao pušku sa municijom i borca 1. čete 3. bataljona Stanka Kuprešanina zbog dezerterstva i nediscipline.

U Brigadu je stigla direktiva da se svečano proslavi Prvi maj. Vojska i narod, štabovi i narodnooslobodilački odbori, vojni i terenski komiteti, brigadni i terenski skojevci su zajednički pripremali program.

Tog dana osvanuo je sunčan i svečan dan, pun mirisa i razdraganosti. Brigada i narod našli su se na poljani na Ravnoj gori. Partizani doterani, sa tek isparenim odelima, sa sjajnim oružjem, kicoški naherenim kapama, a devojke i snaše u uštirkanim i mirišljivim suknjama.

Bio je to izazov patnjama, ratnim strahotama, trijumf mladosti i pesma životu i sreći. Pevaju se partizanske i slavonske narodne pesme. Nasred poljane je svečana tribina, ukrašena zastavama, parolama, čilimima i peškirimima. Smenjuju se govornici, kliče se iz sveg glasa. U sportskom takmičenju iz narodnog višeboja učestvuju i borci i starešine. Na kraju je, uz burno odobravanje, održana i konjička trka.

I dok su posle ofanzive u jedinicama za kratko činjenice rata i borbi ustupile mesto osećanjima mira, u partizanskom rukovodstvu Slavonije su žurno planirana nova dejstva na ovom delu jugoslovenskog ratišta.

Neprijatelj je već u maju prikupio snage jačine 120 hiljada vojnika i preduzeo novu ofanzivu protiv glavnih snaga Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Vrhovni štab i Tito su se nalazili u Đurđevića Tari, odakle je upućen radiogram Glavnom štabu Hrvatske da se preduzmu akcije gde god je to moguće. Vlado Popović, sekretar Centralnog komiteta KP* Hrvatske, odmah je poslao instrukciju Trećoj operativnoj zoni, u kojoj su bili naznačeni

glavni zadaci: ponovno zauzeti Voćin, preneti borbe u požešku, daruvarsku kotlinu i u Podravinu i proširiti slobodnu teritoriju; oteti novo oružje i formirati nove brigade; uputiti jače snage u Hrvatsko zagorje i ubrzati narodnooslobodilačku borbu u tim krajevima. U toj instrukciji se i dalje naglašavalo rušenje glavne železničke pruge kao jedan od najvažnijih zadataka.

Nevidljivo bojište

Nakon ofanzive „Braun” neprijatelj je ponovo došao u Voćin u nameri da ga čvrsto brani. U mestu je bila jedna bojna iz Gorske divizije „Ante Pavelić”, oko 650 dobro naoružanih ustaša, sa utvrđenjima i položajima na Turskoj gradini i u samom mestu. Pred svim vatrenim položajima bila su minska polja i bodljikava žica. U svemu potpuna i tvrda odbrana po svim pravilima savremene fortifikacije.

Štab Divizije je odredio da se Voćin ponovo osvoji. Glavni zadatak, napad na uporište, izvodile su 16. i 17. brigada, a 12. i 18. brigada imale su zadatak da spreče pristizanje pomoći iz obližnjih garnizona. Osim toga, obe brigade su ojačale 16. i 17. brigadu sa po 12 puškomitraljeza i minobacačkim odeljenjem. Trebalo je, s obzirom na stepen utvrđenosti i jačinu posade u uporištu, stvoriti vatrenu i udarnu nadmoćnost. Radi toga je obavljena i specijalna operacija. Jedna divizijska haubica od 100 mm izvučena je tek prokrčenim putem preko nepristupačnog terena na Točak, jedan od visova Papuka koji dominira Voćinom. U napad se krenulo 8. maja 1943.

Dvanaesta brigada je osiguravala napad iz pravca Podravske Slatine, Pivnica i Đulovca, a 16.